

doğal seçim sürecinin sonucudur. Ege ve Akdeniz bölgelerinin asli ağaç türü olan kızılçam, yaklaşık 5 milyon hektarlık yayılış alanıyla ülkemizdeki ormanların en geniş kısmını kaplamaktadır. Bu bölgede sık yinelenen yangınlar, bitki türleri üzerinde bir seçme baskısı oluşturarak yangına karşı bazı uyumsal özelliklerin evrimleşmesini sağlamıştır.

Başarılı bir yangın sonrası restorasyon için yangın ve vejetasyon ilişkisi bağlamında vejetasyon dinamiğinin iyi bilinmesi önemlidir. Yanan alanların vejetasyon yapısı, habitat özellikleri, yangın şekli ve yenilenme kapasitesi (tepe tohum bankası, sürgünden yenilenme gibi) detaylı bir şekilde incelenmeli ve gerekli haritalamalar yapılmalıdır. Yanan alanlar yasal düzenlemeler gereği bir yıl içinde ağaçlandırılır. Ancak mümkün olduğunca doğanın kendini onarmasına fırsat tanımak bilimsel bir yaklaşımın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasının zorunluluğudur.

Neden Hep Çam Dikiliyor? Çam Diken Çıra mı Biçer? Alternatif Türler Mümkün mü?

Orman yangınları sonrasında çam fidanlarının dikilmesine yönelik eleştiriler, toplumda sıkça gündeme gelmektedir. Yanan çam ormanları yerine zeytin, ceviz gibi meyve ağaçlarının dikilmesi önerileri de sosyal medya aracılığıyla yayılmaktadır. Oysa; Orman ekosistemlerinin meyve bahçelerine dönüştürülmesi, bu ormanların sunduğu ekosistem hizmetlerini kesintiye uğratabilecek, yaban hayatının barınmasına engel olacağı gibi bu eleştirilerin çoğu bilime aykırıdır. Bir coğrafi bölgede çam yetişirken başka bir bölgede göknar, kayın, sedir, ladin yetişir. Doğal türlerin o bölgede yetişmeyen başka bir tür ile değişmesine müdahale etmek, ekolojik süreçlerde doğanın tahribine neden olabilir. Başarı için doğayı taklit etmek zorundayız. Bu, bilim tarafından desteklenen bir yaklaşımdır.

Kızılçamın Yangına Uyum Yeteneği

Kızılçam yangına uyum sağlamış ve direnç özellikleri sayesinde yangın sonrası kolaylıkla gençleşebilen bir ağaç türüdür. Kabuğunu kalınlaştırarak yanmaya karşı direnç oluşturmuş, tohumlarını yangının tahribatından korumuş ve yangın sonrası kolayca gençleşecek şekilde evrimleşmiştir. Kızılçam ağaçlarının tepesinde bulunan tohumlar, yangın sonrasında toprağa düşerek yeniden çimlenir. Yeterli tohuma sahip yanan alanlarda, öncelikle doğal yolla ormanın yenilenmesini beklemek önemlidir. Yanan orman alanlarının büyük çoğunluğu Ege ve Akdeniz bölgelerinde yer almaktadır. Bu bölgelerdeki ekolojik koşullara en iyi uyum sağlayan ağaç cinsi çam, türü ise kızılçamdır.

Yanan Orman Alanlarının Kendi Haline Bırakılması

Yangın sonrası ağaçlandırma ve mekanizasyon en son ve mecbur kalındığında başvurulacak bir yöntem olmalıdır.

Türkiye’de yanan orman alanlarının kendi haline bırakılması, bu alanların kısa sürede eski haline döneceği ve genetik açıdan daha sağlıklı olacağı bilimsel bir gerçektir. Doğal yolla ve mevcut bitkilerin habitatlarına çok müdahale etmeden, bitki örtüsünün yangına uyum yeteneklerini kullanmalarını sağlayacak tekniklerle gençleştirilmelidir. Yangın sonrası alanın korunması durumunda, bir yıl içinde tohumlu dallardan dökülen tohumlar ilk vejetasyon döneminde çimlenmeye başlar. Ekim veya dikim yoluyla ağaçlandırma yapmak, mevcut doğal gençleşmeye tohum takviyesi yapmak, doğal gençleşme ya da ekim sahalarında kozalaklı dal sermek etkin restorasyon kapsamında yer almaktadır.

Yangınların Önlenmesi ve Toplumsal Katılım

Orman yangınlarının büyük çoğunluğu insan kaynaklıdır ve bu nedenle yangınların önlenmesinde insan faktörü ön planda olmalıdır. Orman yangınlarını önlemenin, söndürmeye göre daha az tehlikeli, daha kolay, daha az maliyetli ve daha etkili olduğu bir gerçektir. Yangın başlangıç noktaları genellikle insan hareketlerinin yoğun olduğu alanlardır. Eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları, yalnızca yangınların önlenmesi ile sınırlı kalmamalı, doğaya yönelik tüm boyutlar için toplumun bilinç düzeyini artırmayı hedeflemelidir.

Sonuç

Orman yangınlarının küresel karbon döngüsünde ve sera gazlarının atmosfere salımında önemli bir rol oynadığı açıktır. Ege ve Akdeniz’de yüzlerce yıldır sık sık çıkan yangınlar sebebiyle evrimleşen kızılçamlar yangına adapte olmuş bir türdür. Yangın sırasında yanmayan ve sıcaklık etkisi ile açılan kozalaklardaki tohumlar, yangın sırasında yanan kalın ölü örtüden dolayı açığa çıkan toprak ile buluşmaktadır. Buna ormancılıkta yangın kültürü denmektedir. Kamuoyu baskısı nedeniyle yanan alanların ağaçlandırılması, hatta zaman zaman orman ağacı dışındaki bazı meyve ağaçlarının da dikilmesi çok bilimsel yaklaşımlar değildir. Bir orman yandıktan sonra ilk yapılan çalışmalar yanan ağaçların temizlenmesidir. Sonrasında yanmış alanlarda hangi ağaç türleri olduğu, bunların yaşları, üzerlerinde tohum olup olmadığı gibi incelemeler yapılır. İstenmeyen ekolojik etkiler oluşmaması için dikilecek fidanların çoğunlukla yanan bölgeden toplanan tohumlardan üretilmesi gerekir.

Orman yangınlarını önlemenin söndürmeye nazaran daha az tehlikeli, daha kolay, daha az maliyetli ve daha etkili olduğu gerçektir. Bu yüzden de ülkemizdeki orman yangınlarıyla mücadele stratejilerinden ilki olan *önleme çalışmalarına* daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Kamuoyunda çoğunlukla yangın çıktıktan sonra ortaya çıkan tablo ve yangın sırasında yapılanlar ya da yapılamayanlar konuşuluyor. Orman yangınlarını henüz yangınlar çıkmadan konuşmayı öğrendiğimizde ve yangını söndürmek için harcadığımız emeğin daha fazlasını yangını önlemek için harcadığımızda çok daha olumlu şeyler konuşmamız mümkün olacak.

Orman yangını felaketlerini yaşamak istemiyorsak "yangın çıkması nasıl önlenir" "neden yanıyoruz" konusunu hem orman teşkilatı hem toplum olarak daha çok dikkate almalıyız. Ormanları parçalayıp insanla ilişki halindeki sınırları artırmamalıyız. Evler, madenler, ENH, şantiyeler, yollar ormanın içine girdikçe yangın riski hem orman hem bu tesislerin sahipleri için artacaktır.

Toplumun yangınlara duyarlı, sorumluluk hisseden, sorgulayan ve denetleyen bir yapıya kavuşturulması, orman yangınlarıyla mücadelede önemli bir adım olacaktır. Ege Orman Vakfı; ülke çapındaki yangınlara yönelik teknik ve bilim temelli bilgi akışını sağlanmayı, orman yangınlarını önlemeye yönelik bilince katkı vermeyi misyon edinmiştir.

İklim koşullarını değiştirmek zor olsa da insan davranışlarını etkileyerek yangınları önleyebiliriz. Ormansız İzmir Olmaz!

“Gelecek Kuřaklar Orman Yok Demesin”

